

Lønnsstatistikk og lønnsvekst 2018

27.2 2018 - Kristine Nergaard, Fafo

Den norske lønnsstatistikken

Lønnsstatistikken fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) forteller om situasjonen før lønnsoppgjøret: hvor mye lønnen økte i fjor, hvem som fikk mer eller mindre enn gjennomsnittet, og hvordan den norske lønnsutviklingen var sammenlignet med de landene Norge handler mest med. Den brukes også i løpet av forhandlingene for å beregne effekten av ulike lønnskrav.

I Norge baserer arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiversiden seg i hovedsak på et felles tallgrunnlag, til forskjell fra mange andre land. Tallene er hentet fra SSB. Arbeidsgiverorganisasjonene i privat sektor får detaljerte tall fra SSB for sine medlemsbedrifter, og deler disse med partene på arbeidstakersiden. Det er sjelden uenighet om selve tallgrunnlaget.

Teknisk beregningsutvalg

TBU er et partssammensatt utvalg som publiserer rapporter om lønnsveksten innen ulike forhandlingsområder, prisutviklingen og utviklingen i konkurranseevnen. Tallene for lønnsveksten i 2017 inneholder også opplysninger om det såkalte overhenget – det vil si den delen av lønnsveksten fra 2017 som får effekt i 2018.

TBU har eksistert siden slutten av 1960-tallet, og har i dag representasjon fra alle de sentrale partene i arbeidslivet (fire fra arbeidstakersiden og fem fra arbeidsgiversiden), Finansdepartementet og SSB. Det finnes tilsvarende beregningsutvalg for statlig og kommunal sektor. Selv om TBU gjennomfører en rekke analyser, gir utvalget aldri noen anbefalinger på hvor høy lønnsveksten bør være.

Lønnsvekst 2017 og overheng 2018

TBU la fram sin først [rapport](#) i forkant av lønnsoppgjøret 2018 den 26. februar, fulgt av en foreløpig hovedrapport den 27. februar. Lønnsveksten fra 2016 til 2017 anslås til gjennomsnittlig 2,5 prosent for de største forhandlingsområdene. Statsansatte har hatt en lavere lønnsvekst enn industrien (2,3 prosent), mens kommuneansatte i gjennomsnitt har en lønnsvekst på 2,5 prosent.

Undervisningspersonell har hatt en lavere årslønnsvekst enn andre grupper, mens ansatte i finanstjenester hadde den høyeste lønnsveksten med 3,8 prosent. Også varehandel hadde en høyere lønnsvekst enn gjennomsnittet. Det samme gjelder helseforetakene, selv

om noe av denne veksten kan forklares med legekonflikten i 2016. Den førte til at lønns-utbetalinger ble forskjøvet til 2017.

Tabell 1. Lønnsvekst 2017 og overheng til 2018. Utvalgte tariffområder.

	Industribedrifter i NHO			Virke- bedrifter i varehandel	Finans- tjenester	Stats- ansatte	Kommune- ansatte	Helse- foretakene
	I alt	Arbeidere	Funk- sjonærer					
Årslønnsvekst	2 ½	2 ½	2 ½	3	3,8	2,3	2,5	3,6
Overheng	1,1	1,1	1,2	0,8	1	0,7	1,4	0,9

Kilde: Arbeids- og sosialdepartementet: Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2018. Kortversjon

Overhenget gir en pekepinn på hvor mye «friske penger» man kan dele ut i årets lønnsforhandlinger. Et høyt overheng betyr at en god del av potten allerede er brukt opp. I 2018 gjelder dette særlig for kommunal sektor. Staten har på sin side lavt overheng og dermed mer til fordeling.

I offentlig sektor kan dessuten partene påvirke hvor mye penger som fordeles ved hjelp av datoen for når lokale lønnstillegg gis. Generelle tillegg gis per 1. mars (stor deler av privat sektor) og per 1. april (offentlig sektor og deler av privat sektor). Virkedatoen for lokale tillegg i offentlig sektor varierer mye. Samtidig innebærer en sen virkedato et høyt overheng og mindre spillerom neste år.

TBU anslår at prisene – målt ved konsumprisindeksen (KPI) – vil øke med 2 prosent i 2018. Dette betyr at et resultat i årets oppgjør på i overkant av 2 prosent vil gi reallønnsvekst. Kravene og forventingene fra arbeidstakersiden forventes å ligge et godt stykke over dette.